

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΠΟΥ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ

Ἀθῆναι 15 Σεπτεμβρίου 1907.

Ἡ τέντα ἡπλώθη ἐπάνω ἀπὸ τὰ θερινὰ θέατρα, ὡς πελώριον πρόγραμμα τῆς προσεγγίσεως τοῦ χειμῶνος. Πραγματικῶς ὁ χειμὼν ἔρχεται ἤδη. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὄχι πλέον οἱ γεροντότεροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι Ἀθηναῖοι, ἐνθουσιάζονται πρὸ ὀλίγου ἀκόμῃ, τὰ καλοκαίρια παρατεινόμενα πολὺ, ἕως τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Πρὸ ὀλίγων ἀκόμῃ ἔτι ἐνθουσιάζονται ὅλοι τὸν θίασον Ταβουλάρη παίζοντα ἕως τὰς 20 Ὀκτωβρίου εἰς τὸ ὑπαίθριον. Τώρα ὅλα μετεβλήθησαν καὶ καθὼς πλέον ὅλα εἶναι γρήγορα καὶ βιαστικά, ἔρχεται γρήγορος καὶ βιαστικός καὶ ὁ χειμὼν. Τὸ αὐτοκίνητον, διασχίζον ὡς βολὴ τὰς ἀποστάσεις, γίνε-ται πλέον σύμβολον καὶ τῆς φύσεως ἀκόμῃ. Καὶ μολοντί μάλιστα ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πρώτου φθινοπωρινοῦ μηνὸς καὶ ἔχομεν θανμάσια χλωμὰ ἀπογεύματα καὶ ὑπέροχα δροσοστάλακτα βράδνα, αἱ νύκτες εἶναι ἤδη ψυχραὶ καὶ τὰ θέατρα ἡραγκάσθησαν ν' ἀπλώσουν ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλαια τῶν θεατῶν αὐτὰ τὰ ἀπέραντα πανιά τὰ ὅποια δίδουν εἰς τὸ θέατρον ὅψιν τεραστίου ὑπερωκεανείου. Τελειώνει λοιπὸν τὸ θέρος καὶ μαζὶ τοῦ τελειώνει καὶ ἡ θερινὴ καλλιτεχνικὴ καὶ ἐν γένει πνευματικὴ κίνησις.

Διότι ἀντιθέτως ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει ἄλλοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔχσμεν ζωηροτέραν τὴν κίνησιν αὐτὴν τὸ καλοκαίρι ἀπὸ τὸν χειμῶνα. Ὁ Ταῖν συνεβούλευσε τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Ἰταλίαν νὰ τὴν ἴδωσιν τὸ καλοκαίρι καὶ νὰ τὴν ἀκούσωσιν τὸν χειμῶνα. Μετ' αὐτὸ ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ καλοκαίρι ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ μελετήσῃ τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἀκινήσιν τῶν μνημείων τῆς, ἐνῶ τὸν χειμῶνα ἡμπορεῖ νὰ παρακολονθῇ τὴν θεατρικὴν καὶ τὴν φιλολογικὴν τῆς κίνησιν. Εἰς τὰς Ἀθήνας συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Τὸ καλοκαίρι καθὼς ἐκχύνεται ὁ κόσμος εἰς τὸ ὑπαίθριον, ὅλα πέρουσιν ζωὴν καὶ ὅλα κινεῖνται καὶ ὅλα προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον. Εἰς τὰς μακρὰς ὥρας τοῦ ἀπογεύματος, ὁ Ἀθηναῖος καὶ πρὸ πάντων ἡ Ἀθηναία, διαβάζουν μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐργογόσεως. Τὸ βράδν παντοῦ ἐκτελεῖται μουσικὴ, καὶ τὴν νύκτα δέκα θέατρα προσκαλοῦν τοὺς θεατὰς. Καὶ εἶναι μὲν ἀλήθεια ὅτι πολλοὶ Ἀθηναῖοι φεύγουν εἰς τὰς ἐξοχὰς εἰς τὰ νησιά καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ ἡ ἀποζημίωσις ἔρχεται ἱκανοποιητικῇ. Τὸ ἔξωτερικὸν μᾶς στέλλει τοὺς Ἕλληνας τὸν, καὶ αἱ ἐπαρχίαι μᾶς ἀποβιβάζουν κάθε πρωὶ μὲ σιδηροδρόμους καὶ μὲ ἀιμόπλοια κυρίας μὲ καπέλλα τεράστια, μὲ πτερά καὶ μὲ μικρὰς χονδρὰς ἀλυσσίδας, καὶ ἄνδρας οἱ ὅποιοι παραπονοῦνται ὅτι ἡ πρωτεύουσα ἀπορροφᾷ τὰς ἐπαρχίας καὶ ὁμοῦς ἔρχον-

ται εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ συντελέσουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἀπορρόφησιν.

Ἡ ζωηροτέρα ἐκδήλωσις τῆς πνευματικῆς καὶ κοσμητικῆς κινήσεως τοῦ θέρους εἶναι πάντοτε τὰ θέατρα. Ὁ χειμὼν δὲν εἶναι πλέον ἡ θεατρικὴ ἐποχὴ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ Βασιλικὸν θέατρον δὲν κατώρθωσε νὰ τὴν κάμῃ τοιαύτην, ἀνοήτως ἐξ ἀρχῆς διοικηθέν. Ὁ Ἀθηναῖος δὲν ἀφήνει τὴν ἄρσιν τοῦ σπητιοῦ, τὴν ἀπόλαυσιν τῆς φωτιᾶς, τὴν εὐχαρίστησιν τῆς συντροφιάς καὶ τοῦ μᾶους καὶ τοῦ πόκερ διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ μὲ βροχήν, χιόνι ἢ ὕγρασιάν ν' ἀνακαλύψῃ τὸ Βασιλικὸν θέατρον εἰς μίαν ἀπόκεντρον γωνίαν τῆς πόλεως. Καὶ ἂν ἐξαίρεση κανεὶς ὀλίγας «πρώτας» καὶ τὸ πέρασμα ξένων καλλιτεχνικῶν ἀστέρων, ἡ χειμερινὴ θεατρικὴ ἐποχὴ περὶ χωρὶς ἐνδιαφέρον, χωρὶς κίνησιν.

Ἀλλ' ἡ ἀποζημίωσις ἔρχεται τὸ καλοκαίρι. Ὅλοι αἱ μάνδραι τῶν Ἀθηνῶν κινδυνεύουν πλέον νὰ γίνωσιν θέατρα καὶ δὲν ἐπάρχει ἡθοποιός, πλανώμενος εἰς τὰ μακροννότερα σημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ὑδρογραφίης, ὁ ὅποιος νὰ μὴ ὀνειροπολῇ νὰ παῖξῃ τὸ καλοκαίρι εἰς τὰς Ἀθήνας. Διότι πραγματικῶς τὸ «παῖξιμόν» ἐνὸς νέου ἔργου εἰς τὰς Ἀθήνας αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, πέρνει τὰς διαστάσεις πανηγυριοῦ. Ἄν ὁ συγγραφεὺς εἶναι γνωστός καὶ ἡ προηγουμένη του ἐργασία ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην τὸ θέατρον γεμίζει ἀπὸ ὅλον τὸν πνευματικὸν κόσμον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ ἡθοποιός ἔχει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ παῖξῃ ἐμπρὸς εἰς κοινὸν τὸ ὅποιον δὲν εἶνε ἐκλεκτὸν διότι ζητεῖ τὰς πρώτας θέσεις καὶ πλειοδοτεῖ εἰς τὰς τιμὰς τῶν εἰσητηρίων καὶ ἔρχεται εἰς τὸ θέατρον φορτωμένον δακτυλῖδια καὶ διαμαντῖκα, ἀλλ' εἶνε ἐκλεκτὸν διότι παρακολονθεῖ, ἐννοεῖ, σκέπτεται καὶ κρίνει. Ἐχομεν τώρα κυρίας ποῦ διαβάζουν ποῦ πηγαίνουν εἰς τὸ θέατρον καὶ χειροκροτοῦν καὶ ἐνθουσιάζονται. Μερικὰ βράδνα τὸ ἀκροατήριον τοῦ Ἀθηναικοῦ θεάτρου γίνεταί τὸ ἀνώτερον πνευματικὸν κοίτηριον τοῦ τόπου. Αὐτὸ εἶναι ἤδη κατὰ τι.

Κ' ἐφέτος ἐξαιρετικῶς ἐδόθησαν αἱ εὐκαιρίαι αὐταὶ εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινόν. Δύο θίασοι ἐκλεκτοὶ ὑπὸ τὸν κ. Σαγιώρ εἰς τὴν «Νέαν Σκηνήν» ὑπὸ τὸν κ. Βονασέραν εἰς τὸ «Σύνταγμα» ἔδωκαν νέα ἔργα προκαλέσαντα ζωηρότατον τὸ ἐνδιαφέρον, ἔργα διαφόρου βέβαια θεατρικῆς ὀφῆς, ἄλλον εἶδους τὸ καθένα, συναντηθέντα ὁμοῦς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν. Εἰς τὴν «Νέαν Σκηνήν» ἔδωκαν σειρὰν τριάντα πέντε παραστάσεων «Τὰ Παναθήναια», Ἀθηναϊκὴ ἐπιθεώρησις τοῦ κ. Μπάμπη Ἀννίνου καὶ τοῦ ὑπογράφοντος τὸ

ἄρθρον αὐτό. Εἰς τὰ «Παναθήναια» ἐκάμαμεν μίαν σατυρικήν ἐπιθεώρησιν τῶν συγχρόνων Ἀθηναϊκῶν γεγονότων, μὲ γραμμὰς χονδράς, κτυπητῆς καὶ ἐντυπωτικῆς σατύρας.

Ἡ κριτικὴ τῶν ἐφημερίδων δὲν ἐπῆρξεν εὐνοϊκῇ πρὸς τὸ ἔργον αὐτό· τὸ κοινὸν ὅμως τοῦ ἐξεδήλωσε ζωηρωτάτην συμπάθειαν καὶ ἐπὶ τριάντα πέντε παραστάσεις ὅλαι αἱ Ἀθῆναι παρήλασαν ἀπὸ τὴν «Νέαν Σκηνὴν» χειροκροτοῦσαι, ξεκαρδιζόμεναι εἰς τὰ γέλοια, ζητοῦσαι ἐπανάληψιν τῶν μᾶλλον κτυπητῶν σκηνῶν. Ἐδόθη εἰς τὸ ἴδιον θέατρον καὶ «Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας» φάρσα τοῦ κ. Μωραϊτῆ, συγγραφῆς τοῦ «Μαραθωνίου Δρόμου». Ὁ εὐφρὴς χρονογράφος τοῦ «Ἐμπρός» δὲν εἶχε εἰς τὸ δεύτερον ἔργον τὸν τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὸ πρῶτον. Ὁ «Ἀνθρωπος τῆς ἡμέρας» ἐπαρλήφθη δέκα φορές καὶ ἐσταμάτησε. Τρεῖς κωμῳδαὶ τοῦ κ. Δελιγκάτεριν, μονόπρακτοι, ἔκαμαν καὶ αὐταὶ πολὺ καλὰ τὸ μέρος των εἰς τὴν θεατρικὴν περίοδον τῆς «Νέας Σκηνῆς, τῆς ὁποίας ὅμως πραγματικὴ θεατρικὴ ἐπιτυχία ἀπομένοντι τὰ «Παναθήναια» ζητούμενα διαρκῶς ἀπὸ τὸ κοινόν, τὸ ὁποῖον εὐοίηκεν ὀλίγας καὶ τὰς τριάντα πέντε παραστάσεις.

Ὁ θίασος τοῦ κ. Βορασέρα, περιλαμβάνων στοιχεῖα μᾶλλον δραματικά, ἔδωκε περισσότερον δρᾶματα παρὰ κωμωδίας. Ἐπεὶ ἀπὸ δύο τοῖα ξένα ἔργα εἰς τὰ ὁποῖα ὁ θίασος ἐσημείωσεν ἐπιτυχίας καὶ ἐκτελέσεως καὶ εἰσπράξεων ἦλθεν ἡ σειρά τῶν ἑλληνικῶν. Ὁ λεπιοτέχνης τοῦ ὕφους καὶ τῶν ἰδεῶν ὁ Νιρβάνας, ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὸ δρᾶμα τὸν «Ὁ Ἀρχιτέκτων Μάρδας» ἐνώπιον τοῦ ἐκλεκτοτέρου πνευματικοῦ κοινοῦ τῶν Ἀθηναίων. Καὶ ὁ «Ἀρχιτέκτων Μάρδας» ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν ποῦ ἐπεριμένετο. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ συνεκράτησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ μὲ χαρακτηρισμοὺς δυνατοὺς καὶ μὲ φράσιν λεπτὴν τὴν φράσιν ποῦ γράφει πάντοτε ὁ ὥραίος αὐτὸς χειριστὴς τοῦ ὕφους. Καὶ ταυτοχρόνως σχεδὸν ἐδόθη εἰς τὸ ἴδιον θέατρον ἡ «Βασίλισσα Σαββὰ» δραμάτιον τοῦ ἐπογράφοντος τὰς γραμμὰς αὐτάς. Δὲν ἐπιτρέπεται βεβαίως εἰς ἐμὲ νὰ γράψω περὶ ἔργου¹ τοῦ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομά μου. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ κατηγορηθῶ ὅτι περιαντολογῶ, ἂν περιορισθῶ εἰς τὴν σημείωσιν γεγονότων, ὅτι δηλαδὴ ὅλαι αἱ πνευματικαὶ Ἀθῆναι κατέκλυσαν τὸ θέατρον κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν, ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τρεῖς ἐσπέρας ἐαλείτω ἐπανελημμένους εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ὅτι τὴν ἐπομένην οὔτε μία ἀντίθετος γνώμη δὲν ἦλθε νὰ ταράξῃ τὴν ὁμοφωνίαν τοῦ τύπου ἐνθουσιωδῶς ἐκφραζομένου.

Καὶ τέλος ἀπὸ προχθὲς ὁ θίασος Βορασέρα δίδει ἓνα νέον ἔργον «Ὁ γυνὴς τοῦ Ἰσκιου» πρῶτον θεατρικὸν ἔργον ἐνὸς νέου συγγραφῆς τοῦ κ. Σπ. Μελά, ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται θριαμβευ-

τικῶς εἰς τὸ θέατρον. Ὁ κ. Μελάς ἐπῆρε κάποιαν μακρονήν ἀπήχησιν ἑλληνικῶν παραδόσεων, τὴν μέτεβαλεν ὅπως τοῦ ἐχρειάζετο καὶ μᾶς ἔδωκεν ἓνα δρᾶμα περισσότερον ποιητικὸν παρὰ πραγματικόν, ἀλλὰ μὲ τόσην ψυχὴν, ἑλληνικὴν ψυχὴν μέσα του, ὥστε νὰ μᾶς τινάξῃ τὸν συγγραφέα τὸν ψηλὰ πολὺ ψηλὰ εἰς τὴν ἐκτίμησίν μας. Νεώτατος ὁ κ. Μελάς μᾶς ἔδειξε θεατρικὴν καὶ ποιητικὴν δύναμιν ἀσυνήθη. Σήμερον εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνῶ χθὲς ἀκόμη δὲν τὸν ἐγνώριζε κανεὶς. Εἰς τὸ θέατρον κάθε βράδυ ζητεῖται εἰς τὴν σκηνήν καὶ δέχεται συγχαρητήρια καὶ ἄνθη. Αἱ κυφαὶ ζητοῦν νὰ τὸν γνωρίσουν· τὸ ἔργον τοῦ ἦλθε κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἀφοῦ κρατήσουν εἰς ὅλην τὴν προᾶξιν τὴν ἀναπνοὴν των ἔσπουν ἵππειτα εἰς ἀτελείωτα χειροκροτήματα.

Εἰς αὐτὰς τὰς ἐπιτυχίας τῶν δύο θεάτρων, πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ ἐπιτυχίας ἄλλων ἑλληνικῶν ἔργων, λαϊκωτέρων αὐτῶν, εἰς τὰ λαϊκώτερα θέατρα, τῆς «Νεαπόλεως» καὶ τοῦ «Ἀθηναίου». Εἰς τὴν «Νεάπολιν» ἔδωκεν ὁ κ. Δημητρακόπουλος τοὺς «Βασιλεῖς ἐν Ἐξορίᾳ» τελευταῖον δρᾶμα τοῦ Ὀθωνικοῦ κύκλου, νέον διὰ τὰς Ἀθήνας. Καὶ μολονδὶ γενικῶς ἐχορίθη ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον ἀπὸ ὅσα ἐγράφησαν διὰ τὰς περιπετείας τῶν πρώτων βασιλέων, καὶ μολονδὶ εὐκολωτάτῃ ἐπῆρξεν ἡ γνώμη τῶν ἐφημερίδων δὲν κατωρθώθη μεγάλη σειρά παραστάσεων, πιθανώτατα ἔνεκα τοῦ κόπου πλέον τοῦ κοινοῦ, ἀπέναντι τῶν Ὀθωνικῶν δραμάτων. Τοῦναγτίον ἄλλο δρᾶμα τοῦ κ. Ποταμιάνου αὐτοῦ «Ὁ Κολοκορώνης εἰς θάνατον» σκηνοποιηθεὶς ἱστορία τῆς καταδίκης τοῦ μεγάλου Πελοποννησίου στρατηγοῦ ἔφθασε τὰς εἴκοσι παραστάσεις πρὸ κοινοῦ τὸ ὁποῖον ἐτραβοῦσαν αἱ μεγάλαι πατριωτικαὶ φράσεις καὶ τὰ ἱστορικὰ εἰρωνικώτατα ρητὰ τοῦ Γέροντος Μωρηά.

Τώρα τὰ θέατρα κλείουν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο. Οἱ θίασοι ἐτοιμάζουν τὰς ἀποσκευὰς των διὰ τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου. Καὶ ταυτοχρόνως τὸ «Βασιλικὸν θέατρον» καταρτίζει τὸ πρόγραμμα τὸν, εἰς τὸ ὁποῖον καθὼς λέγεται κατωρθώθη νὰ συγκεντρωθοῦν ἐφέτος τὰ δνόματα τῶν καλλιτέρων δραματικῶν μας συγγραφέων. Ἀλλὰ τοῦ Βασιλικοῦ ἡ ἐπιτυχία ἐξαορτάται ἰδίως ἀπὸ τὸν καιρὸν. Ἄν ὁ χειμὼν εἶναι ἐπικῆς τὸ Βασιλικὸν θὰ θριαμβεύσῃ. Ἄν ἔχωμεν τὸν περισπὸν Πολικὸν χειμῶνα, ὁ κ. Βλάχος δὲν θὰ μείνῃ εὐχαριστημένος. Τὸ μέλλον εἶνε ἄδηλον. Ἀτὴν τὴν φορὰν διὰ τὸ Βασιλικὸν θέατρον περισσότερον πρέπει νὰ ἐρωτᾶται ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου, ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρου.